

کوتاه از جامعه

آغاز صدور کارت واکسن دیجیتال

مرکز مدیریت آمار و فناوری اطلاعات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در اطلاعیه‌ای از آغاز صدور کارت واکسن دیجیتال به زبان فارسی و انگلیسی برای تمامی هموطنان خبر داد.

در اطلاعیه مرکز مدیریت آمار و فناوری اطلاعات آمده است: «از هم‌اکنون تمامی افرادی که یک یا دو نوبت واکسن زده‌اند می‌توانند در سامانه salamat.gov.ir کارت واکسن دیجیتال فارسی خود را به طور رایگان دریافت کنند.

به این ترتیب برخی محدودیت‌ها در زمینه مسافرت، حضور در اماکن آموزشی و ورزشی و محدودیت‌های مشاغل و اصناف به‌زودی برای دارندگان کارت واکسن دیجیتال فارسی برداشته خواهد شد.

براساس این اطلاعیه، افرادی که مسافرت خارج از کشور دارند، می‌توانند از طریق همین سامانه کارت واکسن دیجیتال انگلیسی خود را به طور رایگان دریافت کنند.افراد در صورت مشاهده هر گونه اشکال در تاریخ یا نوع واکسن یا عدم ثبت یک یا دو نوبت واکسن، فرم گزارش خطا در کارت واکسن دیجیتال را تکمیل کنند./وزارت بهداشت

۳ برابر شدن جمعیت سالمند ایران در ۵۰ سال آینده

فرشاد شریفی، معاون پژوهشی مرکز تحقیقات سلامت سالمندان گفت: در حدود پنج دهه اخیر نرخ سالمندان کشور از حدود ۵ به ۱۰ درصد رسیده است و پیش بینی می‌شود که این نرخ در ۵۰ سال آینده سه برابر شود و در سال ۱۴۵۰ به حدود ۳۰ درصد برسد.

شریفی با اشاره به این‌که یادگیری فناوری‌های دیجیتال نقش مؤثری در رفع نیازهای روزانه سالمندان دارد، عنوان کرد: آموزش تکنولوژی به سالمندان خصوصا در شرایط همه‌گیری بیماری کرونا می‌تواند شرایطی را فراهم سازد که سالمند خود را فرد مفیدی احساس کند؛ ضمن این‌که امکان دسترسی به دریافت خدمات سلامت، آموزش و مشاوره آنلاین در بستر تکنولوژی دیجیتال فراهم شده‌است./مهر

فوک‌های خزری آسان می‌میرند

اعلام مرگ ۱۴ فوک خزری از ابتدای سال جاری که تاکنون لاشه‌شان در سواحل مازندران پیدا شده است برابهامات درباره علت یا علل مرگ این گونه در حال انقراض در شرایطی که فصل صید هنوز شروع نشده و گردشگری دریایی هم به علت شرایط کرونایی رونق نداشته، افزوده است. حسینعلی ابراهیمی کارنامی، مدیرکل محیط‌زیست مازندران مرگ ۱۴ فوک خزری در سال جاری را غیرعادی دانست و گفت: تلفات فوک‌های خزری در شرایطی اتفاق افتاد که متوسط تلفات در سال‌های گذشته سه تا چهار قلاده و عمدتا ناشی از صدمات فیزیکی و گرفتار شدن در توره‌های صیادی بوده است. ابراهیمی کارنامی عنوان کرد: از طریق سازمان حفاظت محیط‌زیست، در حال بررسی اطلاعات از میزان و علل مرگ و میر فوک خزری در دیگر کشورهای واقع در سواحل شمالی و شرقی دریای خزر هستیم./ایرنا

حمایت کمیته امداد از یک میلیون و ۷۱۶ هزار سالمند

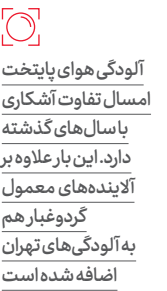
حسین خدروپسی، معاون حمایت و سلامت خانواده کمیته امداد گفت: یک میلیون و ۷۱۶ هزار سالمند در سراسر کشور از خدمات کمیته امداد برخوردارند. وی افزود: از این تعداد ۶۹۳ هزار نفر در مناطق شهری، بیش از یک میلیون نفر ساکن مناطق روستایی و ۱۰ هزار نفر از عشایر کشور هستند.

معاون حمایت و سلامت خانواده کمیته امداد عنوان کرد: ۷۱۲ هزار نفر از سالمندان تحت حمایت در مناطق محروم با ضربم محرومیت ۶ تا ۹ سکونت دارند.

خدروپسی با بیان این‌که کمیته امداد براساس طرح شهید رجایی و مطابق قانون مجلس شورای اسلامی، افراد نیازمند بالای ۶۰ را حمایت می‌کند، عنوان کرد: یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از سالمندان در سنین ۶۰ تا ۷۴ سال و بقیه در سنین بیش از ۷۵ سال قرار دارند./کمیته‌امداد

واکسن کرونا در بیمارستان

آلودگی هوای پایتخت امسال تفاوت آشکاری با سال‌های گذشته دارد. این بار علاوه بر آلاینده‌های معمول گردوغبار هم به آلودگی‌های تهران اضافه شده است

عکس: مهر

راه اندازی سامانه اعزام واحدهای سیار واکسیناسیون در تهران

علیرضا زالی، فرمانده ستاد عملیات مدیریت بیماری کرونا در کلانشهر تهران از راه‌اندازی سامانه‌ای جدید و اعزام واحدهای سیار واکسیناسیون به در منازل افراد ناتوان در تهران خبر داد و گفت: افراد ناتوانی که قادر به مراجعه به مراکز واکسیناسیون نیستند می‌توانند به سامانه vaccine.sbm۰.ac.ir مراجعه و اطلاعات خود را ثبت کنند.

واکسن کرونا در بیمارستان

آسمان تیره‌تر می‌شود

هفته اول پاییز در پایتخت، رکورددار آلودگی شد؛ نگران‌کننده‌تر این‌که کانون‌های گرد و غبار داخلی و خارجی گسترده‌تر شده‌اند

هشدار رئیس گروه سلامت هوای وزارت بهداشت در هفته گذشته به سبب وزش باد شدید از سوی البرز به تهران نشان از این دارد که این روزها باید علاوه بر آلودگی‌های معمول شده فصلی در تهران در انتظار گرد و غبار و ریزگردهای بیشتری هم باشیم. گرد و غبار هفته گذشته باعث شد شاخص هوا در منطقه ۱۹تهران به عدد هولناک ۴۰۰ یعنی قرارگیری در وضعیت خطرناک برسد. این وضعیت باعث شده بود در کرچ میدان دید زیر ۴۰۰ متر باشد و آورژانس تهران هم با انتشار اطلاعیه‌ای در حالت آماده‌باش قرار گیرد. رکورد شکنی‌های آلودگی در هفته گذشته هم ادامه داشت. آن قدر که نخستین هفته مهرماه امسال در حالی سپری شده که به لحاظ تعداد روزهای آلوده در هفت سال اخیر بی سابقه بوده‌است. در حالی در هفت روز نخست مهرماه سال جاری شهروندان تهرانی چهار روز آلوده را سپری کردند که در مدت مشابه سال گذشته، حتی یک روز آلوده را تجربه نکرده بودند. آخرین بار وقتی این اتفاق افتاد که هنوز حتی قانون هوای پاک تصویب و ابلاغ نشده بود. تا پیش از این هر زمان حرف از ریزگرد و گرد و غبار می‌شد ناخودآگاه به یاد سیستان و بلوچستان و خوزستان می‌افتادیم اما این روزها با توجه به خشکسالی‌های چند سال گذشته کانون‌های گرد و غبار افزایش پیدا کرده و دیگر محدود به یک منطقه جغرافیایی نیست. همین حالا چالش مهم استان گلستان، به‌عنوان یکی از سه استان شمالی، افزایش گرد و غبارهایی است که به واسطه تداوم خشکسالی‌ها در این منطقه دیده می‌شود. هر وقت حرف‌از خشکسالی و بی‌آبی بوده کارشناسانی هم بوده‌اند که نسبت به پیامدهایی که در ادامه این خشکسالی‌های آ‌آمده هشدار داده‌اند، مهم‌ترین این پیامدها همین ریزگردهایی است که در ریه شهروندان می‌نشیند و باعث بیماری‌های بسیاری می‌شود. نزدیک به ۹۰درصد تالاب‌های ایران خشک شده و همین خشکی نه‌تنها باعث از بین رفتن زیست‌بوم آن منطقه شده بلکه خود این تالاب‌ها به کانون‌های گرد و غبار تبدیل شده‌اند. هراس از خشکی دریاچه ارومیه هم بر همین موضوع استوار است. آن طور که عنوان شده بود در صورت خشکسالی این دریاچه ۲۰ میلیون ایرانی درگیر ریزگردهای خطرناکی خواهند شد که از بستر خشک این دریاچه بلند می‌شود. گرد و غبار چند روز پیش تهران تاژی نداشت اما شدت توالی این اتفاق در استان‌های مرکزی نشان از این دارد که دیگر به جای یافتن کانون‌های خارجی ریزگردها باید به دنبال چشمه‌های داخلی این پدیده بود. پدیده‌ای که زندگی مردمان این سرزمین را به طعم خاک آلوده‌است.

میثم اسماعیلی

جامعه

ریزگرد جدی‌تر می‌شود

چهار روز آلوده در یک هفته، اتفاقی نیست که بتوان به راحتی از کنار آن گذشت. این موضوع به معنای به راه افتادن سونامی بیماری‌های تنفسی، قلبی و سرطان خواهد بود. اگر سال‌های گذشته دلیل ابتدایی آلودگی‌های هوا در هفته ابتدایی پاییز را به بازشگشایی مدارس و افزایش یکباره تردها نسبت می‌دادیم امسال با توجه به حضوری نبودن مراکز آموزشی این موضوع توجهی نداشته است اما حسین شهیدزاده، مدیرعامل شرکت کنترل کیفیت هوای تهران معتقد است مقصر آلودگی‌های ابتدای پاییز ریزگردها و گرد و غباری است که ابتدای پاییز به آسمان تهران اضافه شده‌است. او به فارس گفته کاهش شدید بارش‌ها در تهران و افزایش خشکسالی‌ها گرد و غبار و خاک را هم به آلودگی‌های معمول اضافه کرده است و از قرار وضعیت به جایی رسیده که حالا رکورد آلودگی‌های هفت سال اخیر را شکسته است. اگر پیش از این باید نگران سوخت صنایع و پالایشگاه‌ها و خودروهای غیراستاندارد وطنی می‌بودیم از امروز باید متغیر هولناک دیگری را به این نگرانی‌ها اضافه کنیم، متغیری به نام گرد و غبار و ریزگرد. آن طور که از شواهد برمی‌آید قرار است همراه با ذرات آلاینده معلق در هوا در ریه شهروندان پایتخت بیش از گذشته جاجوش کند.

انفعال در برابر سیاست غلط

«منشأ ریزگردها خارجی است» این جمله تا مدت‌ها پاسخ مسئولان در برابر چرایی افزایش گرد و غبار و ریزگردها در کشور بود. البته که بخشی از این پاسخ هم برپایه نبود که بسیاری از کانون‌های ریزگرد در استان‌های جنوبی و سیستان و بلوچستان را باید پای منشأهایی خارج از ایران جست‌وجو کرد اما این ماجرا دیگر موضوعیتی ندارد. چراکه افزایش خشکسالی‌های چند سال اخیر و ازبین رفتن پوشش گیاهی و خشکی تالاب‌ها محدود به کشورهای دیگر نیست و سرعت تولید ریزگردهای داخلی آن قدر رو به فزونی است که کسی دیگر سراغی از کانون‌های خارجی نمی‌گیرد. در رابطه با همان کانون‌های بیرون از مرز هم بسیاری معتقدند ناشی از سوءمدیریت‌های داخلی بوده‌است. معین الدین سعیدی، عضو فراکسیون محیط‌زیست مجلس معتقد است راه‌شدگی دیپلماسی آب حداقل با کشورهای شرق ایران باعث شده شهروندان این منطقه از ایران همچنان خاک تنفس کنند. او می‌گوید: «افزایش خشکسالی‌ها و ازبین رفتن پوشش گیاهی این منطقه همواره با راهکارهای کوتاه‌مدتی همچون مالج‌پاشی تدبیر می‌شد؛ راهکاری که خودش عوارض غیرقابل جبرانی برای طبیعت به همراه داشته است اما کمتر مسؤولی از جل این چالش با تأمین حق آب و مدیریت صحیح منابع آبی سخن به میان می‌آورد». سعیدی به جام‌جم می‌گوید: «وقتی کشور افغانستان مشغول افزایش ظرفیت سدهای ساخته شده خود روی دورودخانه مرزی با ایران، یعنی هیرمند و هریرو است و آشکارا در منطقه راهبردی سیستان و خراسان در ایران با تنش آبی مواجه کرده، تالاب‌ها را خشکانده و بر شدت و غلظت پراکنش ریزگردها افزوده است، ما دقیقاً چه می‌کنیم؟»

ایران، کانون ریزگرد می‌شود؟

اگر یک دهه پیش چشمه‌های خارجی گردوغبار مقصر بروز ریزگردهای امروزی عنوان می‌شد حالا این اتهام مقصر تازه‌ای به نام «خشکسالی» یافته است. هرچند تاکنون آمار دقیقی از جزئیات درگیری هوای استان‌های ایران با ریزگردهای طبیعی ناشی از خشکسالی ارائه نشده اما از میان اعداد و آمارها و گفته‌های مسئولان در استان‌های مختلف می‌توان شمایی از آنچه را که در پیش است، به دست آورد. در اصفهان آن طور که آمارها گواهی می‌دهند سال گذشته شاهد افزایش ۳ تا ۲۰ درجه‌ای هوا بوده‌ایم و بدتر این‌که ۴۰ درصد بارش‌ها در مناطق مرکزی و شرقی کاهش داشته است. منصور شیشه‌فروش، مدیرکل مدیریت بحران استانداری اصفهان می‌گوید درحال حاضر ۱۶ کانون گردوغبار در هشت شهرستان این استان شناسایی شده‌است. این گفته را اضافه کنید به این حقیقت که امسال بسیاری از زمین‌های کشاورزی اصفهان هم زیر کشت نرفته‌اند و این زمین‌ها همین حالا هم به کانون‌های گردوغبار داخلی تبدیل شده‌اند. قصه آمارها تلخ‌تر هم می‌شود وقتی بدانید در فروردین ماه امسال میانگین بارش در استان خراسان رضوی تنها ۱۲ میلی متر گزارش شده که این میزان در سال گذشته ۱۲۷ میلی متر بوده است! آن هم در استانی که ۴۸ درصد از گستره آن را اقلیم بیابانی تشکیل می‌دهد و عرصه‌های تحت فرسایش بادی این استان حدود ۲۲ شهرستان را در بر می‌گیرد. آمارهای منفی در تهران و قم هم وجود دارند. بیش از ۱۰۵ هزار هکتار از اراضی ناپایدار بیابانی، کانون‌های گردوغبار استان قم را تشکیل می‌دهند و تعداد روزهای ناسالم در این استان از ۲۱ روز در سال گذشته به ۴۵ روز در سال جاری افزایش یافته است. زمین‌های اطراف تهران در مناطق جنوب و غرب که به دلیل خشکسالی آندک پوشش گیاهی خود را از دست داده‌اند امسال فضای مستعدی برای ایجاد بحران گردوغبار هستند. این اراضی وسیع هم دارای معادن شن و ماسه بسیار بزرگ هستند و هم جریان رودخانه‌های آن از بالادست قطع شده است تا آب آشامیدنی مورد مصرف در شهر تأمین کند. با این حساب بستر خشک رودخانه‌های قدیمی حالا منشأ گردوخاک شده‌اند. همه اینها را که کنار هم بگذاریم شاید به گفته سال گذشته علیرضا شهیدی، رئیس سازمان زمین شناسی و اکتشاف معدن پی ببریم که اعلام کرده بود: «ایران تبدیل به کانون گردوغبار در منطقه شده است.»

بیماری قرار داریم. به گفته وی بر اساس مطالعات افرادی که واکسن می‌زنند پنج برابر کمتر در خطر ابتلا به کرونا، ۲۹ برابر کمتر احتمال بستری در بیمارستان به عنوان بیمار بدحال و ۱۱ برابر کمتر احتمال مرگ و میر دارند. این درحالی است که ۹۰ درصد بیماران که به دلیل شدت بیماری کرونا بستری می‌شوند واکسن نزده‌اند./دانشگاه شهیدبختی و ۲۷ روز در سال بوده است.

اما آمارهای سال ۸۸ همین سازمان نشان می‌دهد در این سال شهر اهواز به تنهایی به مدت ۶۹ روز درگیر گرد و غبار بوده که نسبت به دو سال قبل یعنی سال ۸۶، میزان آن بیش از صد درصد افزایش یافته بود! افزایش روزهای درگیر ریزگرد یک شهر طی دو دهه نزدیک به دو برابر شده، در همین زمان تعداد قابل توجهی از تالاب‌های این منطقه خشک شده و مشکلات بی‌آبی هم در آن حادث شده است. نکته جالب توجه در چشمه‌های گرد و غبار جنوب ایران است، منطقه‌ای که همواره عنوان می‌شده دلیل بروز گرد و غبار در آن خارجی است، اما نتایج پژوهشی که در دانشگاه تهران در سال ۹۹ صورت گرفته نشان می‌دهد شهرهای اهواز، ماهشهر، بهبهان، رامهرمز، بوشهر، کرمانشاه، قصر شیرین، زنجان و اصفهان در سال ۹۸ جمعا ۱۷۷ روز غبارآلود داشته‌اند که منشأ ۱۲ روز آن محلی و داخلی بوده است! براساس این پژوهش، سهم گرد و غبارهای با منشأ داخلی بیش از ۵۸ درصد برآورد شده است. به این ترتیب می‌توان گفت امسال به وسعت کانون‌های گرد و غبار داخلی افزوده شده و این ماجرا شرایط را برای شهروندان مشکل‌تر از گذشته خواهد کرد.

پای سوءمدیریت در میان است

افزایش کانون‌های داخلی ریزگرد یک معنای روشن و البته آشنا دارد: سوءمدیریت در منابع پایه. افزایش شگفت ریزگردها در استان اصفهان به دلیل خشک شدن تالاب گاوخونی است، به این مفهوم که نجات اصفهان از ریزگردها در گرو احیای این تالاب است. آن طور که کارشناسان می‌گویند، شرایط حاکم بر گاوخونی با توجه به ماهیت انواع رسوباتی که طی سالیان متمادی توسط آب رودخانه یا پساب به آن منتقل شده، می‌تواند کانونی مهم در بروز ریزگردهای استان اصفهان و حتی استان‌های همجوار آن باشد. معین الدین سعیدی می‌گوید راه حل این چالش تنها در مدیریت منابع طبیعی است. او به جام‌جم می‌گوید: «راهکارهایی مانند جنگل کاری، اصلاح روش‌های مرسوم کشاورزی، بهینه‌سازی آبیاری کشت و تدوین طرح جامع واکنش اضطراری خشکسالی در کشاورزی از جمله راهبردهایی است که شاید با پیاده‌سازی آنها بتوان شرایط را کمی بهبود بخشید.» به باور او قطع حق آب‌های کشاورزی، کاهش شدید نزولات آسمانی، خشکسالی مستمر، برداشت بی‌رویه آب از منابع زیرزمینی، فرسایش خاک و پیش‌روی آب‌های فراشور و از بین رفتن پوشش گیاهی سبب شده بسیاری از روستاهای ایران خالی از سکنه شوند.

محمد درویش، فعال محیط زیست هم معتقد است مدیریت منابع در ایران متهم اصلی وضعیت کنونی است. او می‌گوید: «زنان و مردان ایران که چند هزار سال است در این سرزمین تاب آورده‌اند، ظاهراً بهتر از فرزندان مغرور خود دریافته بودند که فقط باید سالانه تا ۴۰ میلیاردتر مکعب از ذخایر آب شیرین مملکت را در بخش‌های گوناگون مصرف کرد و بقیه را اختصاص به حق آب طبیعت داد تا به عنوان بستر تولید، کیفیت و بالندگی اقتصادی را تضمین کند. آنهایی که طرح‌های عوام‌فریبانه، مخرب و خطرناکی برای تأمین ۱۶۰ میلیاردتر مکعب آب در بخش کشاورزی می‌دهند، همان‌هایی هستند که نسل آینده هرگز آنها را نخواهد بخشید.» او هم معتقد است اطلاق خشکسالی با عنوان «یک پدیده طبیعی» نوعی فریب است و بخش قابل توجهی از وضعیت کنونی، حاصل سوءمدیریت ایران در حوزه محیط‌زیست است.

چند درصد از تالاب‌های ایران خشک شده؟

اولین پیامد تداوم خشکسالی‌ها در خشکی تالاب‌ها آشکار می‌شود و آن طور که کارشناسان می‌گویند خشکی تالاب‌ها از اصلی‌ترین عوامل بروز رخداد ریزگردها محسوب می‌شود. اما چه میزان از تالاب‌های ایران خشک شده‌اند که حالا باید در انتظار روزهای غبارآلود بیشتری بمانیم؟ در این حوزه هم آمار رسمی قابل استنادی وجود ندارد. دوستاندار و فعالان محیط زیست معتقدند بیش از ۹۰ درصد تالاب‌های ایران طی ده سال گذشته جان داده‌اند و حال و روز همان ۱۰ درصد باقیمانده هم خوش نیست. مسعود باقرزاده کریمی، معاون امور تالاب‌ها در دفتر زیستگاه‌های سازمان حفاظت محیط زیست اما دو سال پیش عنوان کرد: «۳۰ تالاب در ایران خشک شده.» او در حالی این آمار را ارائه کرده که ریزگرد طهرانی، معاون وقت محیط‌زیست طبیعی و تنوع زیستی این سازمان مهرماه سال ۹۷ اعلام کرده بود: «۸۰ درصد تالاب‌های ایران خشک شده است.» آن طور که باقرزاده کریمی گفته «حدود ۱۰۵ تالاب در ایران شناسایی شده که حدود ۶۰ تالاب یعنی ۳۰ درصد آنها خشک شده است.» او همچنین چند ماه پیش هم اعلام کرد: «۹۰ درصد تالاب‌های اطراف تهران نیز خشک شده است، که می‌تواند تهدیدهای جدی برای ساکنان تهران به همراه داشته باشد.» آنچه برای کارشناسان این حوزه بدیهی است این‌که یکی از تبعات و معضلات خشک شدن تالاب‌ها، تشدید معضل گرد و غبار و ریزگرد طهرانی، در کنار خشک شدن تالاب‌ها، از رها شدن اراضی کشاورزی و چرای بی‌رویه دام و از بین رفتن پوشش گیاهی هم همواره به عنوان عوامل ایجاد کانون گرد و غبار در ایران نام برده می‌شود. فهرست تالاب‌های خشک شده ایران طولانی است اما بنا بر آمارهای رسمی، همین حالا میان تالاب‌های ایران، تالاب‌هایی مانند گاوخونی و ارومیه به ترتیب ۹۰ و ۲۰ درصد خشک شده‌اند و در شرف خشک شدن کامل هستند.

محمدعلی یکتانیک، فعال محیط‌زیست درباره پیامدهای خشکی تالاب‌های ایران با اشاره به نتایج تحقیقی توسط کارشناسان بین‌المللی می‌گوید: «اگر دریاچه ارومیه خشک شود بین ۶ تا ۲۰ میلیون نفر مهاجرت خواهند کرد و ریزگردها و رسوبات تجمع‌یافته در کف این دریاچه با نسیمی ملایم تا یکومترها حرکت می‌کنند. این رسوبات با خود بیماری می‌آورند و در نبود یکی از منابع مهم حیاتی شهروندان فقیر خواهند شد و به این شکل مشکلات امنیتی جدیدی ایجاد خواهد شد.» او معتقد است بیشتر تالاب‌ها در ایران رو به خشکی هستند. به این ترتیب با توجه به گفته‌های کارشناسان و شرایطی که بر محیط‌زیست کشور حاکم است، می‌توان گفت پاییز پیش رو، پاییز آلوده‌تری خواهد بود، ریزا وسعت کانون‌های گرد و غبار در داخل و خارج کشور بیشتر شده است و وزش باد سبب تیره شدن آسمان بیشتر شهرهای کشور می‌شود. به همین دلیل با توجه به نبود امکان جابه‌جایی بهتر است مدیران برای کاهش صدماتی که این شرایط به شهروندان تحمیل می‌کند بکوشند، برای نمونه آنها می‌توانند با استفاده از فناوری به افزایش سازگاری شهروندان با این شرایط کمک کنند.